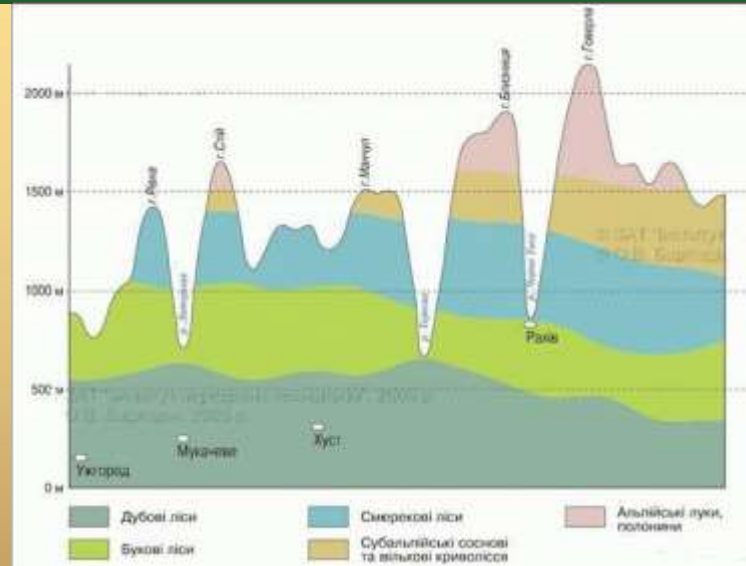
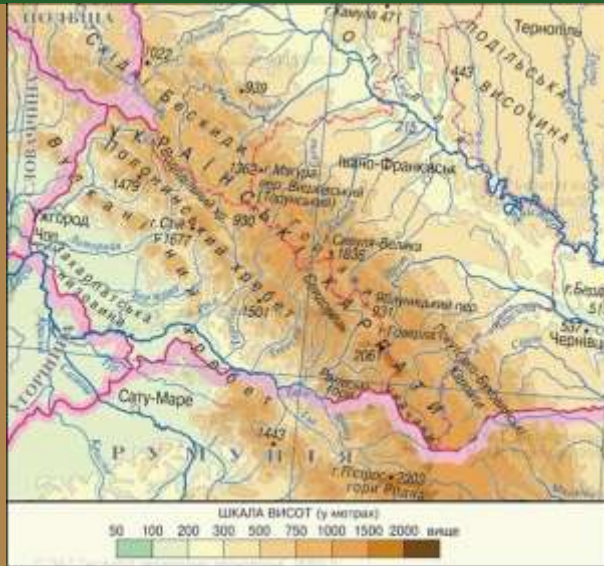

Морфологічна структура гірського ландшафту

**Лекція з ландшафтознавства
для студентів-географів 2 курсу**

(Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, геолого-географічний факультет)

Українські Карпати. Висотна поясність

Міллер Гаврило Петрович (1934-1994) - дослідник гірських ландшафтних систем

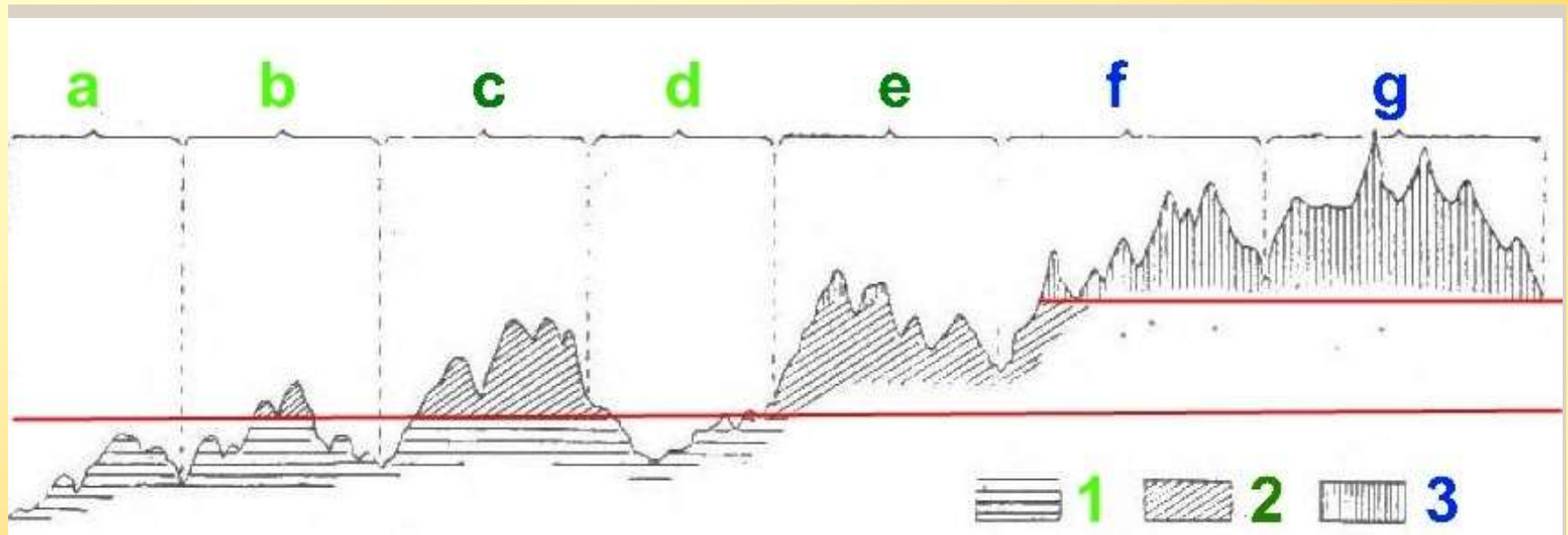
Г.П. МІЛЛЕР - завідувач кафедри фізичної географії (з 1974 р.), професор (з 1982 р.), декан (1976-1984 рр.) географічного факультету Львівського університету (нині національного імені Івана Франка). Обгрунтував концепцію про структурну ієрархію, пульсаційний розвиток і вік, умови стабілізації гірських ландшафтів. Розробив нові підходи до їх картографування, оцінки, охорони, прогнозування.

Ст. 81 | Вост. 795 м.
Огромный водный в пойме
реки Б.
Размеры 2,50 x 1,5 м. x 15 м.
Композитерат.
Слабо окаймлен (фото)
В основании отлагается
глины с мелкими
слюдами песчанники
Поэтому можно думать
что это ледниковый
водный
Вост. еще много
нагроможденных водных
песк. мелкими раз-
меров, но на 50% и
более композитерат.
Это место несколько
выше (~200 м.) от устья
первого правого притока
и на 50 м. ниже второго
большого иуда на правобережье

Сторінки польового щоденника Г.П. Міллера (1960 р.)

Яруси і ландшафти гірських країн

Яруси:

- 1** - низькогірний (висоти до 1000 м)
- 2** - середньогірний (висоти 1000-2000 м)
- 3** - високогірний (висоти понад 2000 м)

Ландшафти: **a, b, d** - низькогірні;
c, e - середньогірні; **f, g** - високогірні

Українські Карпати.
Масив Свидовець

**ГІРСЬКИЙ ЛАНДШАФТ – ЦЕ
ЦІЛІСНИЙ БАГАТОПОВЕРХОВИЙ
ПОЗИТИВНИЙ ЧИ ВІД’ЄМНИЙ ЗА ФОРМОЮ
ПРИРОДНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАКРОКОМПЛЕКС,
ЯКИЙ ЧІТКО ВИОКРЕМЛЕНИЙ
У ГЕОЛОГІЧНОМУ ФУНДАМЕНТІ ТА РЕЛЬЄФІ
ГІРСЬКОЇ ОБЛАСТІ
І СКЛАДАЄТЬСЯ З ВИСОТНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ.**

Степінь розвитку останніх відбиває інтенсивність, а набір висотних місцевостей – основні етапи формування даної ділянки гірської країни.

(За Г.П. Міллером)

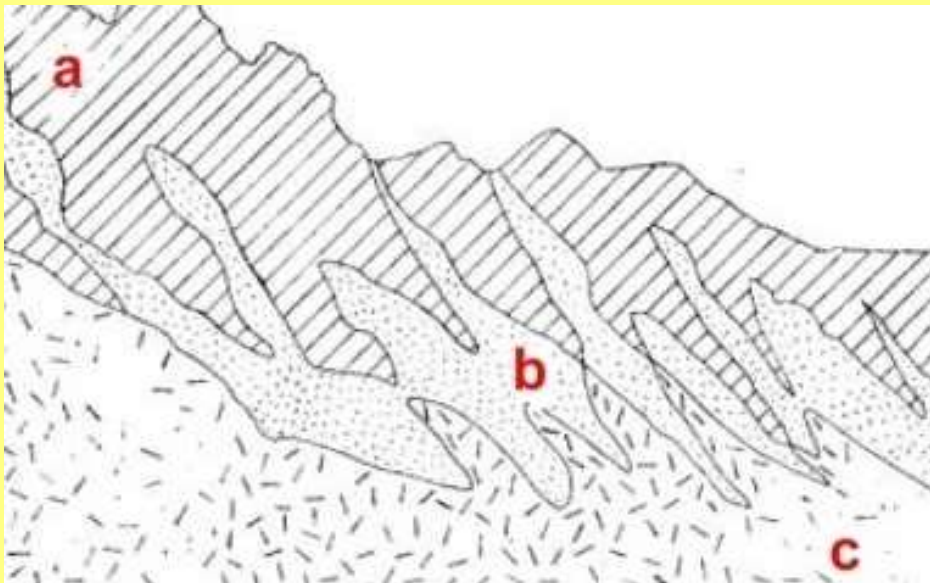
ФАЦІЯ – елементарна природно-територіальна одиниця, у межах якої зберігається одноманітність місцеположення, літології, мікроклімату, зволоження, ґрунтового покриву і корінного фітоценозу

Ділянка східної дуже крутої скельної стінки кара з фаціями:

a - скельні виходи вертикально залягаючих пісковиків, укритих лишайниками і заростями гірської сосни

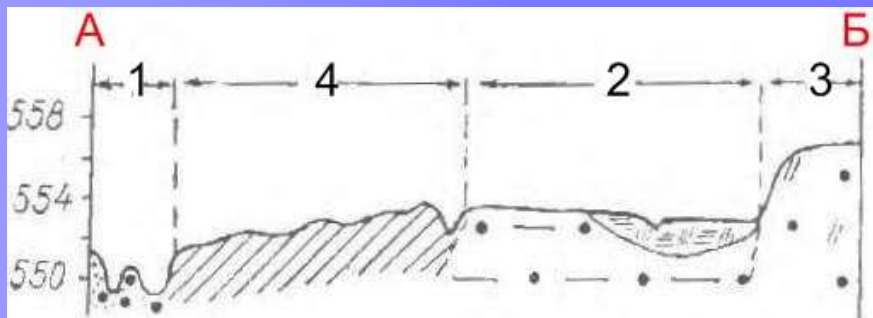
b – круті улоговини вздовж пачок флішу з рододендроновими пустищами на гірських торф'яно-буроземних фрагментарних ґрунтах

c – оголені осипи і розсипища, що поступово закріплюються чорнице-зеленомоховим гірським сосновим бором

Урочища терасованого днища міжгірної улоговини

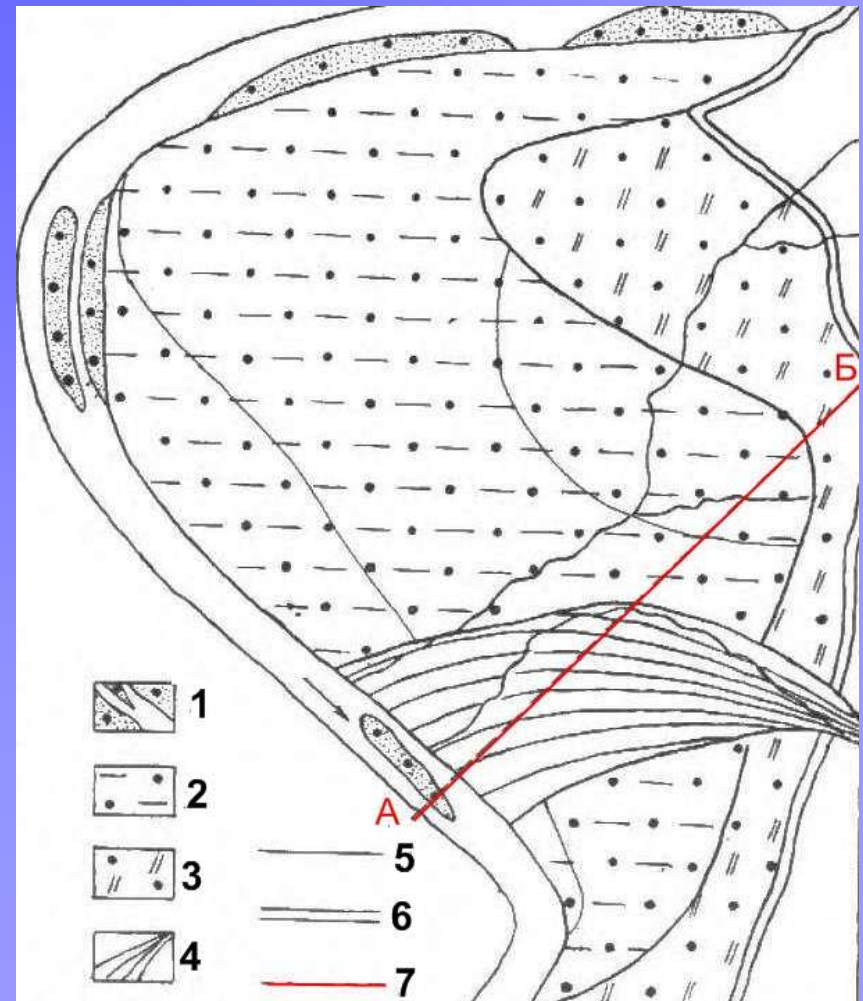
УРОЧИЩЕ – сполучення генетично і просторово взаємопов'язаних, однорідних за літологією і режимом зволоження фацій чи ланок у межах частини або цілої мезоформи рельєфу

ПРОСТІ УРОЧИЩА:

1 - вузька крупногалечникова заплава з елементами річища з сіровільшняками та вербою; 2 - низька й волога заплавна тераса, складена суглинистим апювієм на галечнику з осоково-різнотравними луками; 3 - 5-6-метрова алювіальна тераса під бобово-різнотравними луками; 4 - конус виносу з щєбенисто-валунного матеріалу, перекритий суглинками із заростями верби і вільхи.

МЕЖІ: 5 - урочищ, 6 - місцевостей, 7 - лінія профілю

Карпати. Чорногора. Складне урочище – реліктовий льодовиковий цирк (кар)

ПІДУРОЧИЩА

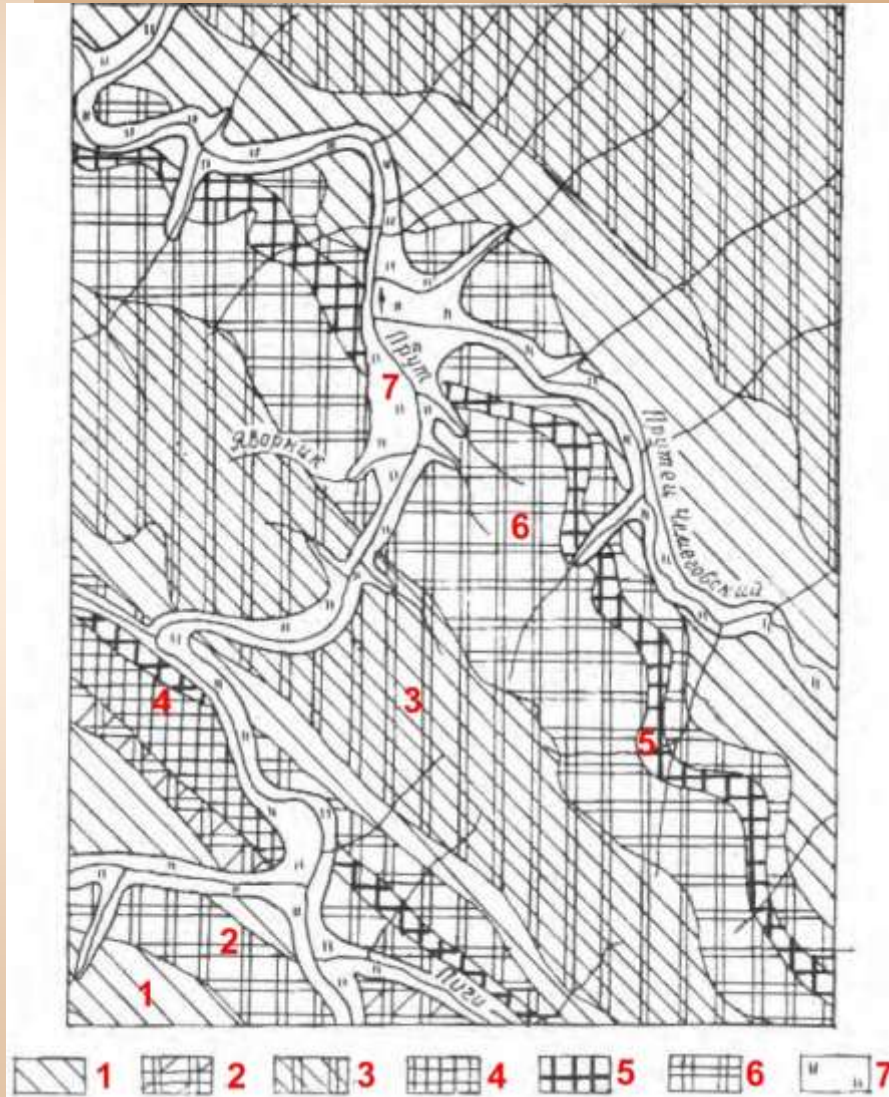
А – дуже стрімка увігнута й обривиста верхня частина карової стінки північної експозиції, що зрізає голови безвапнякових конгломератів, з чорнице-ялівцевими і рододендроновими угрупованнями на малопотужних лучно-гірсько-буроземних фрагментарних ґрунтах

В – дуже стрімка осипна нижня частина тієї ж стінки з гірськими чорнице-зелено-моховими сосняками ...

С – стрімка карова стінка північно-східної експозиції на пластах конгломератів ...

Д – моренно-болотне днище кара з пушице-довгомошниковими угрупованнями ... на торф'яно-болотних ґрунтах

Українські Карпати. Стрії середньогір'я Скибових Горган

Стрія – природно-територіальний комплекс, що складається з ряду пітологічно однорідних урочищ у межах однієї висотної місцевості

- 1**-дуже стрімкі осипні схили, складені пісковицями зі свіжими ялино-сосновими суборями на малопотужних бурих гірсько-лісових ґрунтах
- 2**-ступінчасті схили, що зрізують товщі флішу, з ялицево-буковими лісами на середньопотужних буроземах
- 3**-стрімкі схили у сильновапняковому фліші з вологими бучинами на потужних бурих гірсько-лісових ґрунтах
- 4**-покаті схили у слабовапняковому фліші з вологими ялино-буковими лісами на потужних буроземах
- 5**-сильнопокаті схили у пісковиковому фліші з березняками на середньопотужних бурих гірсько-лісових ґрунтах
- 6**-слабопокаті схили в аргілітовому фліші з бучинами і луками на потужних буроземах
- 7**-поверхні алювіальних і цокольних терас із вівсяничними луками на дерново-буроземних ґрунтах

Місцевості у горах розвиваються на базі висотних, генетично пов'язаних комплексів мезоформ рельєфу, що виникли по ходу розвитку окремих масивів, пасом, улоговин під дією певних факторів морфогенезу

Альпи. Гора Матергорн, або Монте Червіно (4478 м) на кордоні Швейцарії та Італії

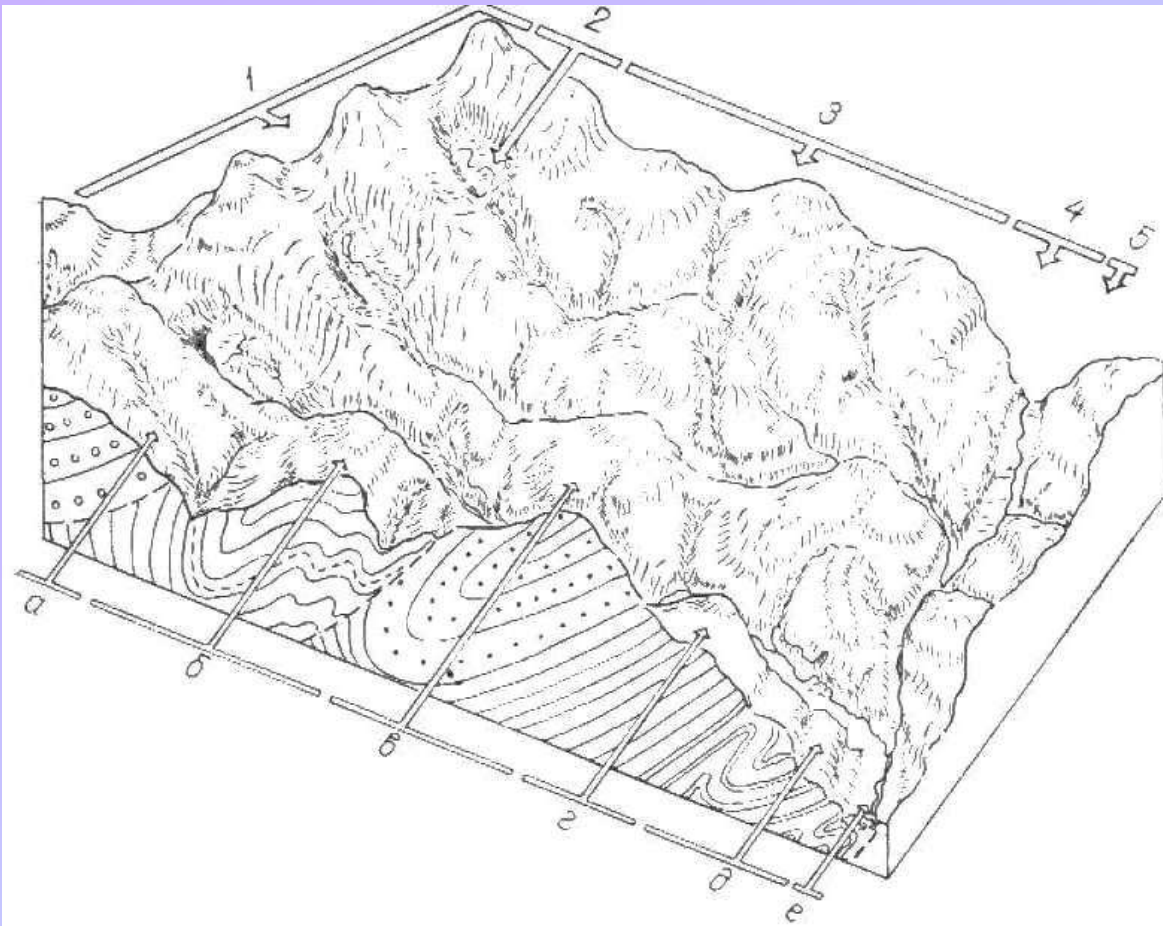

a - комплекс крутосхилового середньогір'я
b - комплекс гляціально-нівального високогір'я

Каракорум. Китай. Льодовик Гашербрум (на висоті 4500 м) із кальгаспорами

**Ландшафтний сектор – це вертикальний ряд
спряжених ділянок висотних місцевостей
(груп стрій), що розвиваються в однакових умовах
солярної і циркуляційної експозиції**

ОДИН ІЗ СЕКТОРІВ ГІРСЬКОГО ЛАНДШАФТУ

Висотні місцевості

- 1-Пенепленізоване альпійсько-субальпійське високогір'я
- 2-Давньольодовиково-ерозійне субальпійське високогір'я
- 3-Крутосхилове ерозійно-денудаційне лісове середньогір'я
- 4-Високі терасовані вторинно-лучні схили міжгірних долин
- 5-Терасовані днища міжгірних долин

а, б, в, г, д, е – стрії,
що формуються на різних за літолого-стратиграфічними властивостями смугах гірських порід

МОРФОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ГІРСЬКОГО ЛАНДШАФТУ

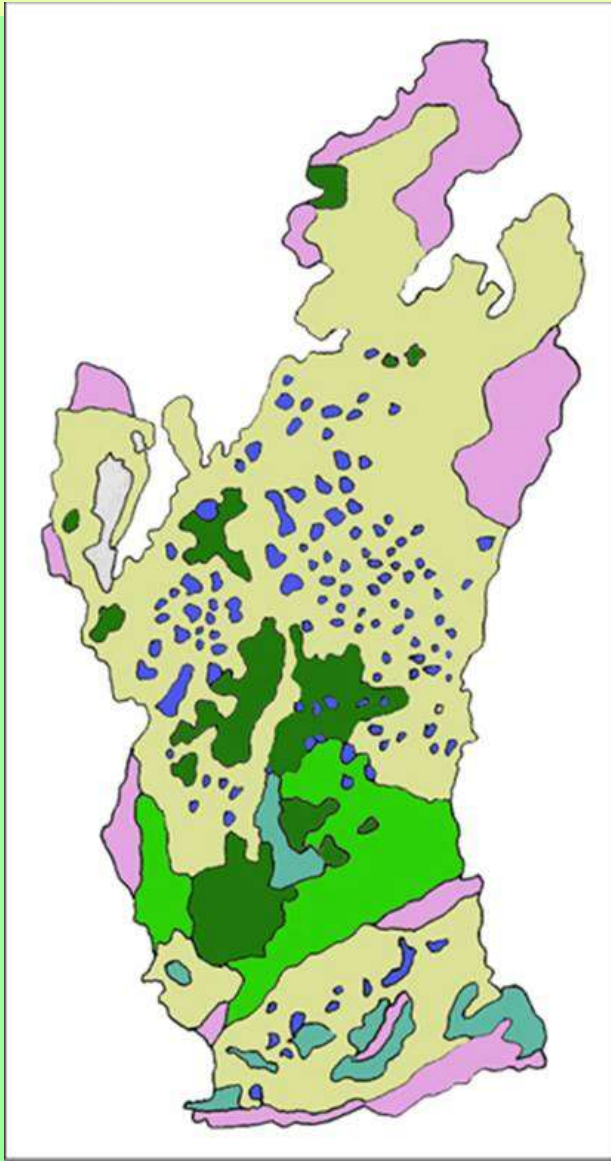

На відміну від рівнинного, генезіс гірського ландшафту включає послідовний вихід із-під рівня моря, часову зміну характеру й інтенсивності екзогенних дій (впливів), що формують рельєф його окремих поверхів, входження привершинних частин у минулому чи в наш час у межі хіоносфери тощо.

Кримські гори. Ландшафт яйли Чатирдаг

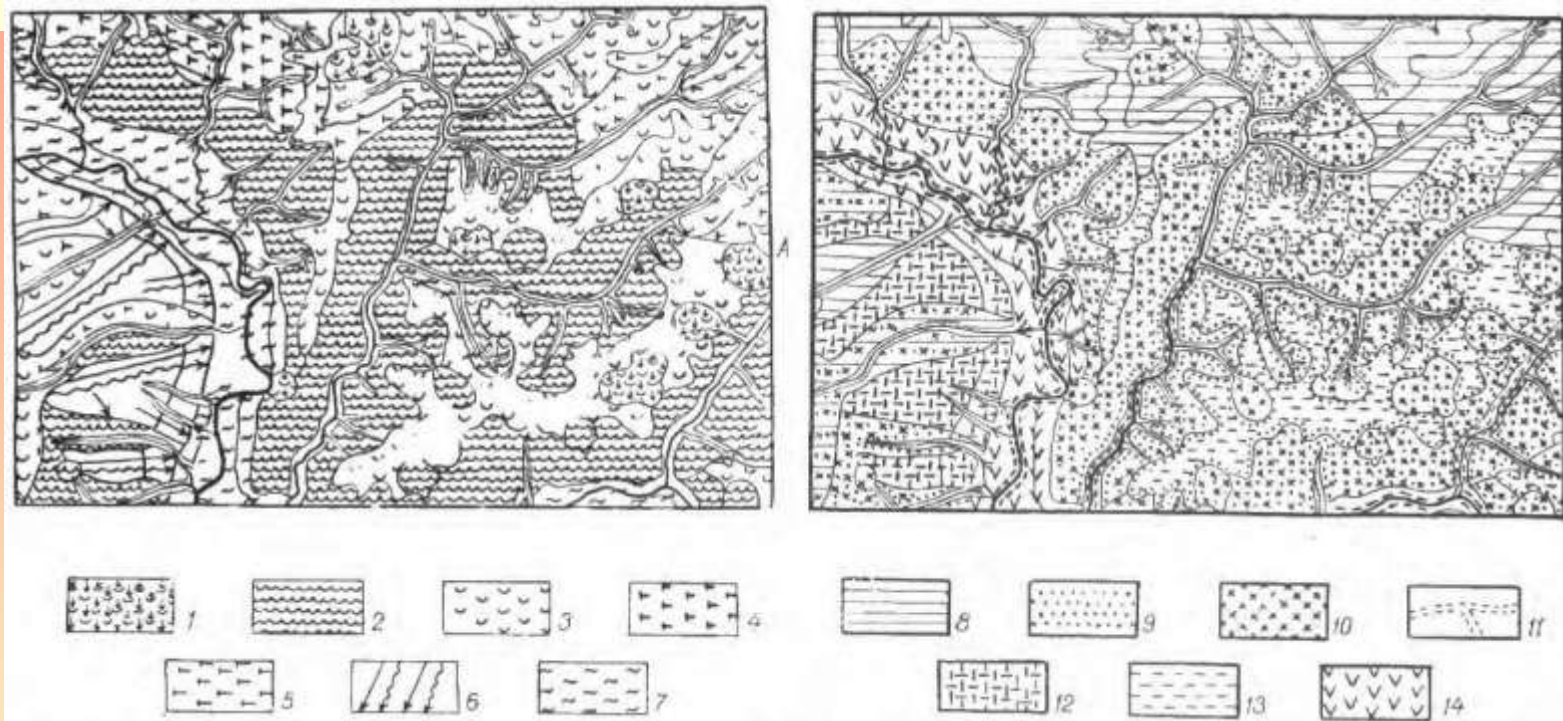
(В.Г. Єна, 1961)

УРОЧИЩА

- Скелясті урочища периферії з розрідженою гірсько-степовою рослинністю
- Урочища карових полів та оголених вапнякових ділянок з фрагментарною деревно-трав'яною рослинністю
- Острівні буково-лісові урочища яйли
- Ялівцево-соснові урочища південної окраїни нижнього плато
- Урочища вирівняних ділянок з лучною рослинністю
- Урочища карстових понижень з деревно-лучною рослинністю

Українські Карпати. Ясінська міжгірна улоговина. Несприятливі стихійні процеси та рекомендовані заходи щодо їх запобігання

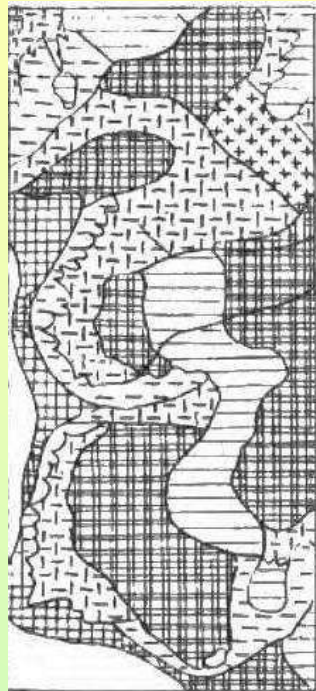
Несприятливі стихійні процеси:

1-сучасні зсуви; 2-реліктові зсуви; 3-небезпека зсувів; 4-вітровал; 5-небезпека вітровалів; 6-площинний змив і лінійна ерозія; 7-підтоплення, паводки

Заходи:

8-відновлення лісів, дотримання правил вирубок; 9-лісонасадження (бук, ясен, ялиця); 10-протизсувні інженерні споруди; 11-розчистка річищ; 12-поліпшення луків; 13-терасування; 14-осушення

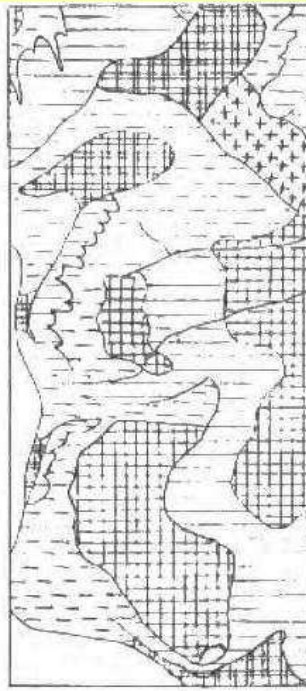
Серія ландшафтно-оцінних карт туристського призначення для альпійського поясу Українських Карпат

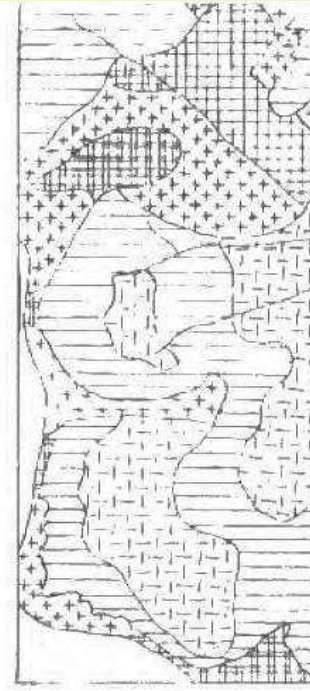
для пішохідного
туризму

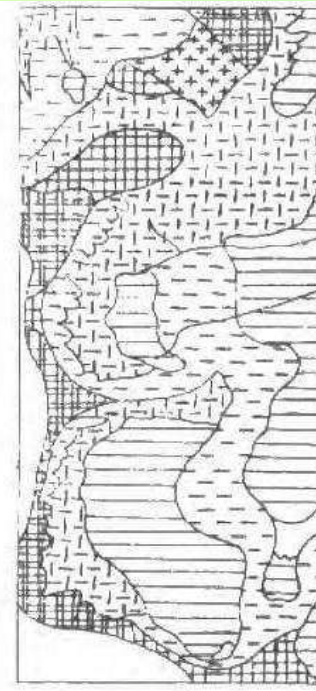
для стоянок наметів

для лижного туризму

для лижних спусків

для панорамного
огляду

До наступного заняття ознайомитися з літературою:

- 1. Миллер Г.П. Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий. – Львов: Высшая школа, 1974. – С. 20-56.**
- 2. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. – М.: Высшая школа, 1991. – С.138-156.**
- 3. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства. – К.-Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2002. – С. 53-58.**

Дякую за увагу!